

Interpelacja nr 41516

do ministra spraw wewnętrznych i administracji

w sprawie zaniechania weryfikacji przez dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA informacji o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa przekazanych przez pracowników oddziałowych archiwów IPN na podstawie art. 13a ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy oraz ich rodzin

<https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/interpelacja.xsp?documentId=5EE1B459475800F4C12589BF00431E79&view=6>

Zgłaszający: Marcin Kulasek, Włodzimierz Czarzasty, Wiesław Szczepański

Data wpływu: 30-05-2023

Data wysłania: 01-06-2023

Szanowny Panie Ministrze,

na podstawie art. 13a ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy i ich rodzin, na wniosek organu emerytalnego, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Dodatkowo w ust. 4 tego artykułu określono, że ta informacja o przebiegu służby zawiera: dane osobowe funkcjonariusza; wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa, o których mowa w art. 13b; informację, czy z dokumentów zgromadzonych w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wynika, że funkcjonariusz w tym okresie, bez wiedzy przełożonych, podjął współpracę i czynnie wspierał osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego. Informacja o przebiegu służby jest

równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12. Do informacji tej nie stosuje się przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Prawdopodobnie do Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA w 2017 roku wpłynęło około 40 tysięcy informacji, które podpisali naczelnicy lub kierownicy oddziałowych archiwów IPN.

Treść tych informacji była bardzo lakoniczna i ograniczała się do jednozdaniowej opinii, że wskazana osoba od określonej daty do określonej daty pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b wyżej cytowanej ustawy. Zazwyczaj nie wskazywano ustępu, punktu, litery i tiret tego artykułu.

Organ emerytalny, zgodnie z art. 34 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, w celu ustalenia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń pieniężnych z tytułu zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy, przeprowadza postępowanie dowodowe i ocenia tym samym także urzędowe poświadczenie faktów zawarte w informacji IPN. Treść informacji IPN, stanowiącej dokument urzędowy, może zatem ulec weryfikacji w postępowaniu dowodowym (vide: wyrok Trybunału Konstytucyjnego sygn. akt K 36/09 z 11 stycznia 2012 r. cz. III pkt 6 (OTK-A 2012/1/3)). Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów podjął uchwałę (III UZP 1/20), w której stwierdził, że informacja o przebiegu służby „jest oświadczeniem wiedzy i nie rozstrzyga konkretnej sprawy administracyjnej w stosunku do konkretnej osoby fizycznej”.

Zgodnie z art. 16 ust. 2a ustawy z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jedn. Dz. U. z 2020 poz. 164) archiwa państwowe wykonują usługi archiwalne w zakresie wyszukiwania informacji i danych zawartych w materiałach archiwalnych, przetwarzania tych informacji i danych, a także sporządzania wyciągów, wypisów, odpisów albo odwzorowań wizualnych bądź dźwiękowych tych materiałów, włącznie z metadanymi odwzorowań cyfrowych. W myśl art. 16d tej ustawy podmioty zobowiązane

udostępniają zainteresowanym lub ich upoważnionym przedstawicielom materiały archiwalne przez:

- 1) umożliwienie osobistego:
 - a) zapoznania się z tymi materiałami,
 - b) utrwalenia ich treści w postaci notatek, wyciągów, wypisów, odpisów albo odwzorowań wizualnych, dźwiękowych lub cyfrowych wraz z ich metadanymi;
- 2) przekazanie informacji w nich zawartych w postaci reprodukcji tych materiałów albo pisemnej odpowiedzi na zapytanie.

Dokument w archiwistyce (carta, charta, littera), to pismo uwierzytelnione sporządzone z zachowaniem przyjętych w danej epoce i miejscu form zewnętrznych i wewnętrznych, stwierdzające lub ustanawiające pewien stan prawny albo też służące do wykonywania uprawnień; lub zapis bez względu na jego postać będący świadectwem jakiegoś faktu (faktów) i zjawisk obiektywnej rzeczywistości lub przejawów myśli ludzkiej (vide: Wybrane terminy z Polskiego Słownika Archiwalnego, pod red. Wandy Maciejewskiej, Warszawa 1974., <https://archiwum.pan.pl/images/slovniki/polski-slovník-archiwłany.pdf> lub <http://www.archiwa.gov.pl/pl/materiay/725-slovník-archiwalny.html> 27.08.2012 r.).

W dzisiejszym świecie ważne jest posiadanie umiejętności odróżniania faktów od opinii. Fakt to coś, co miało miejsce w rzeczywistości; zdarzenie lub stan rzeczy, na które nie mamy wpływu. Może być fakt prasowy, medialny, naukowy, prawny, społeczny, dokonany. Natomiast opinia to czyjeś zdanie o kimś lub o czymś; sąd; osąd; zdanie; pogląd. Czym się różnią?

Informacja o faktach – jest obiektywna, konkretna i rzetelna. Opinia – jest subiektywna, zawiera słownictwo wartościujące oraz oceny (źródło: <https://zpe.gov.pl/a/informacja-o-faktach-a-opinia/DaeIfUPj2>). Oczywiście jest, że informacja o przebiegu służby nie może być subiektywna i powinna informować o faktach utrwalonych w archiwaliach. Takim faktem może być np. wydanie rozkazu o mianowaniu na stanowisko służbowe w instytucji wymienionej w konkretnym punkcie art. 13b ustawy zaopatrzeniowej.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 października 2017 r., sygn. akt II UK 454/16 LEX nr 2408322, stwierdził, że: „W odwołaniu sporządzonym przez profesjonalnego pełnomocnika powołano się na dowody z zeznań nowych świadków na okoliczność „wykonywania pracy przez wnioskodawcę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze czasu pracy w latach 1971-1990”. Taka konstrukcja powielona została w apelacji i w skardze kasacyjnej. Tymczasem tak ogólnie postawiona teza dowodowa jest wadliwa, gdy zważy się, że praca w warunkach szczególnych to kategoria prawna, którą ocenia się na podstawie charakterystyki wykonywanej pracy. Oczywiście zaś jest, że przedmiotem dowodu są fakty, a nie ich ocena prawna. Prowadzi to do wniosku, że wnioskodawca nie przedstawił nowych dowodów, z których miałyby wynikać okoliczności związane z charakterem jego pracy, wskazujące na potencjalną możliwość zakwalifikowania jej pod poz. 40 w wykazie A, dziale IV – załącznika do rozporządzenia z 1983 r.”. Tak samo stwierdzenie „pełnił(a) służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b wyżej cytowanej ustawy” stanowi wyłącznie ocenę prawną i nie jest informacją o przebiegu służby. Treść informacji IPN będąca de facto lakoniczną oceną nie nadaje się do weryfikacji jako dowód na stwierdzenie faktów, na podstawie kryterium prawdy i fałszu.

Literalnie art. 2 ust. 1 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2016 roku stanowi, iż z informacji, o której mowa w art. 13a ustawy zmienianej, ma wynikać, że dana osoba pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa. Wynikać to powstać jako rezultat czegoś, wypłynąć jako wniosek (vide Słownik języka polskiego PWN). Niewątpliwie to organ emerytalny był ustawowo zobowiązany do dokonania analizy „informacji o przebiegu służby” i dokonania oceny, czy wynika z niej na podstawie okoliczności faktycznych wskazanych przez IPN (przebiegu służby), że dana osoba pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa. Tymczasem IPN żadnych faktów nie ujawnił i żadnej informacji o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy nie przekazał. Według Słownika języka polskiego PWN przebieg to rozwijanie się czegoś w czasie i sposób, w jaki coś przebiega (w tym przypadku służba) lub miejsce i kierunek biegu czegoś (w tym przypadku służby). Przebieg służby ustala się na podstawie dokumentów określających m.in. miejsce i czas jej pełnienia (karta przebiegu służby).

Brak wskazania w „informacjach o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa” okoliczności faktycznych (faktów niezależnych od przepisów prawa), z których wynika pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa wpływa na przewlekłość postępowań sądowych w sprawach dotyczących odwołań policyjnych emerytów i rencistów od decyzji obniżającej ich świadczenia. Sądy zmuszone są do ustalania rzeczywistego przebiegu służby i okoliczności faktycznych. Taki stan rzeczy wpływa na pozbawienie prawa do sądu w rozsądnym terminie.

Mając na uwadze powyższe, zwracam się do Pana Ministra z prośbą o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. W ilu przypadkach dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA zwrócił się z wnioskiem do prezesa lub innego organu Instytutu Pamięci Narodowej o uzupełnienie „informacji o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa”?
2. Ile „informacji o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa” nie zostało podpisanych przez piastuna organu IPN lub bez stosownego upoważnienia organu?
3. Ile „informacji o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa” zostało anulowanych lub zmienionych przez IPN?

Z poważaniem

wiceprzewodniczący Komisji Obrony Narodowej
dr inż. Marcin Kulasek
Poseł na Sejm RP